

Tabulka č. 4 Znamka – český jazyk

	Znamka – český jazyk									
	1		2		3		4		5	
	Průměrný výsledek	Podíl (%)	Průměrný výsledek	Podíl (%)	Průměrný výsledek	Podíl (%)	Průměrný výsledek	Podíl (%)	Průměrný výsledek	Podíl (%)
Dívky	577	49,0	533	38,0	490	9,7	482	1,0	440	0,2
Chlapci	578	33,8	543	42,2	497	17,1	466	3,3	453	0,2

Zatímco v matematice je ve všech kategoriích známek (s výjimkou pětky, kterou ale dostává opravdu jen zlomek žáků) zřejmé, že chlapci mají lepší výsledek v testu při stejné známce, známka z českého jazyka více odpovídá výsledkům v testu, byť i zde v některých kategoriích dochází k odlišnostem. Znatelné jsou tedy rozdíly zvláště v matematice. Přestože v českém jazyce mezi žáky-jedničkáři a žákyněmi-jedničkářkami není rozdíl ve výsledcích testu, je patrný rozdíl v podílu chlapců a děvčat, které dosahují této nejlepší známky. S využitím statistického modelování za použití logistické regrese jsme zjistili, že dívky ve čtvrtém ročníku mají 1,3krát větší šanci získat jedničku z matematiky než chlapci při stejných výsledcích v testech. V případě českého jazyka je to pak dokonce 1,9krát větší šance na jedničku pro dívky při stejných výsledcích.

5.3 Jak si to vysvětlit a proč je to důležité?

Skutečnost, že chlapci dostávají od učitelů na vysvědčení horší známky, než odpovídá jejich výsledkům v externích testech měření, byla potvrzena v mnoha jiných výzkumech. Co tento fakt ale znamená? Z pozice učitele je třeba si především odpovědět na otázku, co tvoří známku žáka na vysvědčení, do jaké míry tato známka zrcadlí schopnosti a dovednosti žáka a nakolik do ní vstupují jiné charakteristiky žáka. A je to tak správně? Z hlediska genderových nerovností existují dvě možné interpretace toho, kdo je ve škole znevýhodněn, zda chlapci, nebo dívky. Odpovědi přitom poukazují na odlišné zdroje znevýhodnění pro chlapce a jiné pro dívky. Obě interpretace a typy znevýhodnění stručně představíme.

Interpretace 1: Chlapci jsou znevýhodněni známkováním. Škola/učitel znevýhodňuje chlapce tím, že jim soustavně dávají horší známky, než odpovídá jejich skutečným znalostem a dovednostem, což ovlivňuje nižší úspěšnost chlapců při průchodu vzdělávacím systémem, nižší podíl chlapců na gymnáziích a v maturitních oborech.

Negativní interpretace hovoří o tom, že chlapci jsou obecně zlobivější a že jim to učitelé započítávají do známky. Méně silné tvrzení podobným směrem pak poukazuje na to, že známka nemá zrcadlit pouze to, co žáci dovedou a umí, ale také to, jak moc se snaží. Snaha zde může znamenat i míru pečlivosti, soustředění a domácí přípravy na hodinu apod. Tedy zda žáci chodí na výuku připraveni, nosí domácí úkoly aj. Mnoho učitelů i rodičů pak kategorii „šlendriánů“ (často přijdou nepřipraveni, nemají domácí úkoly apod.) spojují spíše s chlapci a tím lze vysvětlit i jejich horší známky. Chlapci (ale i dívky – viz citace výroků žáků výše) pak mívají pocit, že jsou nespravedlivě hodnoceni, vždyť matematiku (či jiný předmět) umějí lépe, než některé spolužačky, které naopak mají jedničku. Často je to ale tak, že žáci sami nevědí, jak učitel dojde od průběžného hodnocení k výslednému sumativnímu hodnocení (nejčastěji ke známce na vysvědčení). To se již však dotýká obecně kvality a spravedlivosti hodnocení žáků, nikoliv pouze rozdílů v hodnocení chlapců a dívek. Důležité je, aby si každý učitel odpověděl na otázku: Jak hodnotím žáky a jaká kritéria do výsledného hodnocení (známky) zahrnuji? Zatímco v ČR většina učitelů i žáků považuje za žádoucí, aby známka zrcadlila nejen schopnosti žáka (to, jak daný předmět zvládl), ale také to, do jaké